

Taiyda Rudaitis Chiapetta: „Noriu būti pavyzdys jaunimui ir kitiems, parodyti, kaip svarbu ir smagu prisidėti prie lietuviškų veiklų ir jas gerinti“

Justina MIKELIŪNAITĖ

Antros kartos JAV lietuvė Taiyda Rudaitis-Chiapetta gimė ir augo Čikagoje. Abu jos tėvai gimė seneliams jau pasitraukus iš Lietuvos – mama Amerikoje, o tėtis Vokietijoje. Nuo karo bėgę seneliai bei lietuviška dvasia auginti tėvai ir už Atlanto sugebėjo perduoti meilę Lietuvai ir lietuvių kalbai.

Nors savo apsilankymus Lietuvoje moteris gali suskaičiuoti ant vienos rankos pirštų, ir šiandien jos gyvenimas pulsuoja lietuvišku ritmu – ji jau 46 metus skautauja Lietuvių skautų sąjungoje, aktyviai organizuoja skautų stovyklas, yra veikli lietuvių bendruomenės bei Pastoracinės tarybos narė Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijoje, užaugino dvi puikiai lietuviškai kalbančias ir į lietuviškas veiklas įsitraukusias dukras. Su Taiyda kalbamės apie skautiškas gyvenimo tiesas, motyvaciją ir prasmę perduoti lietuviškos tapatybės esmę ateinančioms kartoms.

Tiek Taiydos Rudaitis-Chiapettos tėvų, tiek jos pačios gimtoji kalba buvo lietuvių. Pradėjusi lankyti darželį anglų kalbos ji nemokėjo. Čikagoje įsikūrusi gausi lietuvių bendruomenė, tad ir mokykloje daugiau nei pusė vaikų kalbėjo lietuviškai. Moteris prisipažįsta, kad, augant lietuviškoje aplinkoje, klausant senelių bei promočiutės pasakojimų apie Lietuvą, tautinės tradicijos ir papročiai atrodė ne

pasirinkimas, o įprasta kasdienio gyvenimo dalis. Tik vėliau atėjo ir sąmoningas suvokimas, kaip svarbu išlaikyti tautinę tapatybę.

Vis dėlto būta ir dvigubo gyvenimo jausmo. Vaikystėje supo lietuviška aplinka, tačiau kaimynystėje gyveno ir kitų tautų atstovų, o mokykloje susidraugavo ne tik su lietuvių vaikais. Su įvairiomis kultūromis susipažinti padėjo televizija ir bendravimas su įvairiais žmonėmis. O ir patys tėvai, pokario kartos palikuonys, jau buvo apsipratę su amerikietiškomis tradicijomis, valgiais, gyvenimo būdu.

2021m. Taiyda buvo apdovanota aukščiausiu skautybės ženklu- Geležinio Vilko Ordinū. Asmeninio archyvo nuotr.

Mokėtės lituanistinėse mokyklose, vėliau baigėte lituanistinį pedagoginį institutą ir, šalia darbo JAV ugdymo įstaigose, kelis dešimtmečius mokytojavote lituanistinėje Maironio mokykloje. Kodėl Jums buvo svarbu ne tik puoselėti lietuviškas tradicijas savo šeimoje, bet ir perduoti jas

ateinančioms kartoms plačiau? Kokie būdai paveikiausi siekiant šio tikslo?

Mokytojos darbas man mielas. Labai norėjau perduoti tą meilę, žinias ir tapatybes kitoms kartoms. O tai padaryti lengviausia mokytojaujant arba skautaujant. Norėjau perduoti kitiems tai, kas man buvo perduota.

Kiekvieną domina skirtingi dalykai, tad tiek skautiškoje veikloje, tiek mokykloje stengiausi nuolat atnaujinti naudojamą medžiagą, kad nenusibostų ne tik mokiniams, bet ir man pačiai. Mokykloje devintokams bei dešimtokams veddavau pamokas apie žymius lietuvių menininkus Lietuvoje ir išsivijoje. Pasakodavau apie jų gyvenimą, pristatydavau darbus, o mokiniai kurdavo darbus pagal menininko naudojamą techniką. Įdomios pamokos padeda pritraukti ir įtraukti jaunimą, nes dalyvaujant pamokose savaitgaliais, po pamokų įprastoje mokykloje visą savaitę, dėmesį išlaikyti sunku. Dirbant su skautais mokymo formos dar įvairesnės – dainos, žaidimai, menas, supažindinimas su jūrininkų tradicijomis, pasakojimai apie istoriją.

Kaip susidomėjote skautų veikla? Ar skautų grupėse, stovyklose, kurioms vadovaujate, buriasi lietuvių kilmės skautai ar įvairių tautinių šaknų turintys amerikiečiai?

Skautauti pradėjau dar darželyje – esu skautė jau 46 metus, o stovyklauju 44 (praleidau dvi vasaras, kai gimė vaikai). Promočiutė ir seneliai skautavo Lietuvoje. Mama šią šeimos tradiciją tęsė Čikagoje ir mane su sesute įrašė. Priklausau Lietuvių skautų sąjungai. Visi jos nariai yra lietuvių kilmės. Taip pat vis dažniau prisijungia ir kitų tautų atstovai, sukūrę šeimas su lietuviais skautais. Esu baigusi keletą mokymų ir amerikietiškoje skautų organizacijose, tačiau dirbu su lietuviais.

Ar skautų vertybės ir mokymai pasitarnauja kasdienybėje? Kaip ši organizacija, kuriai priklausote jau ne vieną dešimtmetį, formuoja charakterį, bendravimo įpročius ir gebėjimus?

Gyvenu pagal skautų ideologiją ir šūki: Dievui, Tėvynei ir artimui. Skautų įstatai ir įsakymai yra mano elgesio su kitais pamatas. Pavyzdžiui: „Nelauk nieko iš kito, bet duok, ką gali.“ Šiame įsakyme matau prasmę. Man svarbu, laikantis šių įsakymų, pagerinti pasaulį ir duoti iš savęs kiek galiu ir kur galiu.

Taip pat esate veikli lietuvių bendruomenės ir Palaimintojo Jurgio

Matulaičio misijoje Pastoracinės tarybos narė. Papasakokite šiek tiek plačiau apie šias veiklas - už ką esate atsakinga, kokiais nuveiktais darbais, pasiekimais labiausiai didžiuojatės, kokius tikslus sau keliate?

Mano įsitraukimas į šias organizacijas ir prisidėjimas, kuo galiu - dar vienas įrodymas, kad gyvenu pagal jau minėtą skautų šūkį. Prie Palaimintojo Jurgio Matulaičio Misijos prisijungiau su savo mokinių meno darbais. Su 9-10 klasių jaunimu darydavome saulės kryžius, kuriais puošdavome bažnyčios langus per Vėlines. Esame įvairiomis progomis šventovę puošę ir popieriniais angeliukais bei balandžiais.

Po kiek laiko pradėjau skaityti mišių skaitinius per mišias, ruošdavau skaitymams skautus, taip pat parengdavau skautų jaunimą iškilmingai vėliavų nešimo į bažnyčią procesijai. Į Pastoracinę tarybą įstojau pasidavusi klebono prašymams. Didžiausia užduotis teko per pandemiją. Mišias reikėjo filmuoti, tačiau kunigų įrengtos kameros vaizdo įrašai buvo itin prastos kokybės. Tad radau žmones, kurie padėjo parinkti geresnę vaizdo ir garso aparatūrą filmavimams. Dirbti su garso aparatūra pramokau dirbdama lituanistėje Maironio mokykloje, tad galėjau atlikti pagrindinius darbus ir užtikrinti sklandų mišių transliavimą kiekvieną savaitę. Taip pat jau galima įrašyti kitas bažnytines šventes, laidotuves ar kitas apeigas, kad negalintiems dalyvauti būtų prieinamas vaizdo įrašas.

Verbų sekmadienis Misijoje su skautėmis, kurios pačios rišo verbas. Asmeninio archyvo nuotr.

Už aktyvumą lietuviškose veiklose buvote įvertinta įvairiais apdovanojimais. Kuris įvertinimas Jums asmeniškai maloniausias, brangiausias? Kas dar motyvuoja savo laisvą laiką ir energiją skirti lietuviškoms veikloms, kas suka tą vidinį varikliuką?

Sunkus klausimas! Visi apdovanojimai yra tikros dovanos ir staigmenos. Dirbu ne dėl garbės, o iš meilės darbams. Sunku man tik sėdėti; vis turiu kaip nors prisidėti. Man malonu padėti kitiems ir prisijungti prie įvairių veiklų, ypač kai žmonės organizacijose tokie malonūs.

Kaip viską spėjate - dirbti, savanoriauti, skautauti, o laisvalaikiu dar ir kurti vitražus ir įvairius medžio darbus?

Gyvenimas per trumpas nieko neveikti. Noriu būti pavyzdys jaunimui ir kitiems, parodyti, kaip svarbu ir smagu prisidėti prie lietuviškų veiklų ir jas auginti, gerinti. Nors laisvalaikio lieka mažiau, stengiuosi šiek tiek laiko skirti ir savo

pomėgiams. Išėjusi iš lituanistinės mokyklos buvau pakviesta prisijungti prie Lietuvių dailės muziejaus galerijos „Siela“ veiklos. Pradėjau nuo pagalbos vasarą, o mokslo metais vedu jaunimui meno pamokas. Menas ir mokytojavimas mane motyvuoja.

Sukūrėte lietuvišką šeimą, užauginote dvi dukras. Kaip sekėsi šeimoje išlaikyti lietuvišką dvasią, perduoti dukroms lietuvių kalbą, tradicijas, įtraukti jas į lietuviškas veiklas?

Mano vyras - Amerikos lietuvis ir italas, kalbantis lietuviškai. Mums buvo svarbu išauklėti savo dukras lietuviškų tradicijų dvasia. Jų pirmoji kalba - lietuvių. Mūsų vaikai augo panašiai kaip aš su vyru. Mergaitės lankė lituanistinę mokyklą, skautų užsiėmimus, stovyklas, tautinių šokių būrelį, vaikų chorą ir t. t. Abi puikiai kalba, skaito ir rašo lietuviškai. Be to, dukros dalyvauja skaučių vadovių veiklose, vyresnioji aktyviai įsitraukė į Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos veiklą.

„Spindulio“ šokių ratelio koncerte, kuriame Ariana ir Maja šoko. Asmeninio archyvo nuotr.

Labai didžiuojamės, kad vaikai toliau tęsia lietuviybės išlaikymą per kalbą,

tradicijų išlaikymą ir lietuvišką veiklą. Nelengva gyventi dvigubą gyvenimą, o išlaikyti lietuvišką tapatybę ir savo krašto tradicijas – pastangų reikalaujantis darbas. Manau, kad jos laiko save lietuvaitėmis, o ne Amerikos lietuvaitėmis.

Savo pareigą tęsti lietuviybę šeimoje atlikome. Šiomis dienomis man sunku suprasti, kaip kai kurios atvykusios šeimos nemoko savo vaikų lietuvių kalbos. Dalis pasiduoda ir sako, kad per sunku. Teisybė, tai nelengva, bet pasižiūrėkim, kiek pokario kartos ir vėliau atvykusių šeimų išlaikė kalbą ir tradicijas. Tikiuosi, kad mūsų panelės tikrai išlaikys lietuvišką tapatybę ir perduos kitai kartai.

Kada pirmą kartą teko lankytis Lietuvoje, kokį įspūdį tuomet paliko senelių šalis? Kaip dažnai tenka apsilankyti?

Pirmą kartą aplankiau Lietuvą 1994 metais. Tuomet dalyvavau Šokių šventėje su Lemonto šokių grupe „Spindulys“. Teko pabendrauti su daug šeimos narių iš mamos, tėvo ir vyro pusių ir nemažai apkelti. Promočiutė ir seneliai daug pripasakojo apie savo jaunystės Lietuvą ir jos grožį, dalinosi skausmingais išgyvenimais, kai teko palikti Tėvynę.

Pirmieji mano įspūdžiai – siurrealistiški. Prisimenu, pirmą rytą pabudus Lietuvoje: langai praverti, girdėjosi, kaip vaikai žaidė lauke ir kalbėjosi lietuviškai. Žinojau, kad esu Lietuvoje, tik buvo neįprasta visur girdėti kalbą ir matyti lietuviškus užrašus. Iš pradžių gyvenau lyg pasakoje.

Lietuvoje esu buvusi tik keturis ar penkis kartus, bet sugrįžusi vis žaviuosi gamta ir tuo, kokią greitą pažangą šalis daro įvairiose srityse.

Kartais susidaro įspūdis, kad antros ar trečios kartos užsienio lietuviai, ypač JAV, labiau, nuoširdžiau, aktyviau įsitraukia į įvairias lietuviškas iniciatyvas, rūpinasi lietuviybės išsaugojimu nei išvykę jau po nepriklausomybės. Kaip manote, kokia to priežastis? Gal gimusiems svetur tėvai, seneliai Lietuvą nupiešė tarsi pasakų šalį, svajonę, o joje gimę ir auge turi kitokią santykį - ir su gražiais prisiminimais, ir su nusivylimais? Koks Jūsų santykis su Lietuva ir kaip jis keitėsi nuo vaikystės iki dabar?

Tikrai, daug įvairių pasakojimų apie Lietuvą išgirdau iš savo giminių. Vyresnioji karta tikrai tikėjo, kad pavyks sugrįžti. Tik vėliau suprato, kad taip nebus. Jų dėka įsikūrė ar toliau buvo vystoma, plečiama kultūrinė, švietimo, sportinė ir kita

lietuviška veikla. Būtent pokario kartos žmonės aktyviai įsitraukė į lietuvių bendruomenės veiklą, mokytojavo lituanistinėse mokyklose ir joms vadovavo, būrėsi į operos grupes ir bažnyčios chorą, priklausė skautų organizacijai, Lietuvių medžiotojų klubui, Birutininkių draugovei, inžinierių susibūrimui, rašė lietuviškai spaudai ir t. t. Iš jų mokėmės ir žinojome, kad turime tęsti lietuvišką veiklą, išlaikyti kalbą ir tradicijas. Tą perdavėme ir savo vaikams.

Lietuvių Rotariečių pagerbimo šventėje. Asmeninio archyvo nuotr.

Lietuvių bangos skyrėsi, bet nemažai bendruomenės narių suprato, kad turi suvienyti jėgas ir išlaikyti tai, kas buvo pradėta. Skirtingų kartų ir bangų lietuvių buvimas bendruomenėje praturtino veiklą ir padėjo atnaujinti lietuvišką dvasią. Juoką keldavo tik naujokų klausimas, kiek atlygio gaudavome už nuveiktus darbus. Sakydavau, kad Dievas apdovanos, kai ateis laikas.

Pamenu, kai buvau maždaug penkiolikos, vienas jėzuitas Čikagoje paklausė, ar norėčiau susirašinėti su jaunimu Lietuvoje. Atsakiau teigiamai ir su susirašinėjimo drauge bendrauju iki šiol. Kai kurie šeimos nariai buvo atvykę į Ameriką mūsų

aplankyti, bendraujame nuotoliniu būdu. Norėtusi dažniau pasimatyti, bet visi užsiėmę darbais, vaikais, gyvenimu, tad susitikti pavyksta ne taip dažnai, kaip norėtusi.

Ką Jums reiškia būti pasaulio lietuve? Kaip manote, kokia mūsų, po pasaulį pasklidusių lietuvių, misija ir pagrindinė užduotis šiandien?

Pasiskolinsiu žodžius iš Lietuvių Chartijos: „Lietuvių kalba lietuviui yra tautinė garbė. Lietuvis lieka lietuviu visur ir visada. Savo tėvų išlaikytą Lietuvių Tautos gyvybę lietuvis perduoda ateities kartoms, kad amžinai gyventume.“

Ne visi bus *super* lietuviai, bet yra svarbu didžiuotis savo lietuvybe ir mokyti kitus, pasidalinti žiniomis apie Lietuvą, jos kalbą, kultūrą ir istoriją.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

www.pasauliolietuvis.lt